

Universul Literar

— PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 60 lei. în străinătate pe un an 120 lei. —

Minunatele descoperiri din Egipt

În fața unei cete de savanți zariști și autorități, se procedează la scoaterea tezaurului din mormântul faraonului Tuthankamon de la Luxor.

Generație de sacrificiu

Tinerimea nu înțelege încă rostul zilelor noastre. Și totuși, aceste zile sunt mai mult ale ei, pentru că în ele se doștește libertatea pe care o vor trăi ei și urmașii lor. Se poate întâmpla însă ca și ei să ajungă, la adânci bătrânețe, să se bucure de această libertate, pe care numai scoboritorii lor o vor gusta din plin.

În cazul acesta, noi mai mult de cât cei mai bătrâni dintre noi cei tineri mai puțin de cât cei mai bătrâni dintre noi, ne putem socoti generații de sacrificii.

Ca generații de jertfe, va trebui să îndeplinim uneori acte de adevărat eroism civic și sufletesc. Tinerimea însă, cu mâhnire o mărturisim, nu prea corespunde importanței istorice a vremii de azi. Pregătirea ei pare să fie necorespunzătoare epocii noastre.

Totuși, printre tineri sunt multe suflete libere, într-aripate, gata ori când să ne facă dovada avânturilor mari și superbe.

Spre aceștia mă înalț astăzi cu sufletul cel mai curat.

Tinerimei înzestrate cu însușiri de eroi, tinerimei care și amestecă sufletul în poezia lui Carlyle, acestei primăveri de gânduri și visuri îi spun: — citește !...

Citește în cărțile lumii și în cartea cea mare a firii! Citește în sufletele oamenilor și ale faptelor săvârșite de ei! Citește în legile naturale ale universului și înțelege tot adevărul pe care tineretea îl poate pricepe. Dar acesta s'o faci astfel cum japonezul nu pregotă în luminarea lui spre gloria țării sale

Făcând aceasta, vei avea și libertatea să te bucuri de viață pentru că știința și cunoștința sunt viața însăși, după cum viața în sine e știința încă nedesvâluită omului și poate niciodată înțeleasă de el

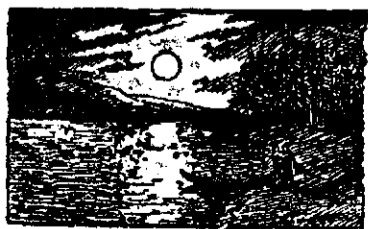
Lumina ce o puteți smulge necunoscutului s'o împărtășiți în urmă poporului pentru ca să-l ridicați până la voi.

Impărtășindu-i pe cei neînvățați din vrăjile artei, științei și literaturii, le veți botâna sufletele în apa vie din fântâna Custăției și astfel îi veți face pe ei veseli ca pasărea stobodă din pădure.

Atât vă spun încercându-mă.

În zilele viitoare veți afla multe lucruri bune, desăbinați căsă vă vor împenzi mintea, ca să cunoașteți cele ce vi se curvă din timp.

L. I.

SONET

*Din nou coboară-te între noi, Isrse,
Căci țarași tuima tu e rătăcită
Și iar se 'ntinde noaptea cea camplită
A vechii uri, de tine-atunci răpuse.*

*De-abia se mai zărește ca prin silă,
A mântuirii stea. Dar cât de sus e
Se depătrază pa'că... Ciază spusă
Că stingerea nu-i singura ursită*

*O vi-o, iubitorule de oameni,
În sufletul bătrânii lumii să sarveni
Din nou credința cea mântuitoare.*

*Cunoaște l vom: Peca-vom fruntea o...
Când int năzâră și mântuire amândouă
Asupră-ne, va zice: „Pac: vouă!”*

A. Vlăhujă

Alexandru Petöfi, poetul libertății

O scurtă caracterizare a vieții și operei lui

Consacrăm câteva rânduri asupra poetului ungar de o reputațiune azi europeană, care fu Alexandru Petöfi și al cărui centenar a fost sărbătorit nu de mult.

Puțini poeți au avut o viață care să s confunde atât de intim cu opera lor.

Petöfi s'a născut într'o noapte de iarnă, în 1823, într'o colibă țărăneas-că din Kisköeroes. Tatăl său era măcelar, și nu mult în urmă se stabili într'un orașel din regiunea Cumaniei-Mici. Astfel viitorul poet își petrecu copilăria în inima pustie, a acelei puste pe care a iubit-o cu pasiune și căreia i-a închinat versuri nemuritoare. Câmpia minunată și nesfârșită i-a fost prima educatoare, completându-i însușiri aduse prin naștere și desăvârșind în el nota dominantă de copil al naturii.

La vârsta de 15 ani, spre desnădejdea părinților săi cari ar fi voit să-l vadă om așezat în rândul lumii, Petöfi nu mai poate suporta disciplina școlară.

El pornește în lumea largă, începând viața cea mai agitată cu puțință, amintind prin aceasta seria de însemnări pe cari au avut să le 'ndure toate marile personalități ale omenirii. Petöfi a văzut, rând pe rând, actor ambulănt, stagist, copist, student, soldat, distribuitor de programe și iarăși actor, făcând de toate și iubind un singur lucru: libertatea.

Întreținându-se pe unde trecea însă, sămște și se înălțea, scrie versuri în care pune crâmpas din viața sa zbuciumată.

În 1843, după un fârneu nenorocit în Transilvania, Petöfi cade greu bolnav la Debretin, unde, dacă n'ar fi avut norocul să fie îngrijit cu un rar devotament de un prieten, ar fi murit cu siguranță. Aci, într'o mansardă, poetul slăbit de boală și de lipsuri, adună laolaltă bucățile pe cari le scrisese până atunci și, nemâncat, îmbrăcat în zdrențe, pornește pe jos

spre Pesta, urmând să facă un drum de 200 kilometri.

I-a trebuit în adevăr o putere de voință extraordinară spre a face un asemenea drum, de care totdeauna mai târziu și-a adus aminte cu groază.

Ajuns la Pesta, avu norocul să se vadă primit cu bunăvoință de Vörösmarty, editorul cel mai popular din acel timp. El îi publică versurile cari avură mare răsunet, devenind bucățile favorite ale poporului și ale tineretului. Ele erau de altfel, concepute într'un ton și o limbă absolut originale, având pe deasupra și meritul de a fi pline de simțire și de adevăr.

O revistă îl primi ca colaborator, și mizeria poetului luă sfârșit.

În acest moment, Petöfi își reluă călăriile, cu asiduitate, completându-și studiile personale, cercetând cu aviditate și fără răgaz literatura franceză. Astfel că în 1846, când cunoștea lumea, e deplin format.

Înfățișarea lui din acea epocă era remarcabilă: Înalt, cu figura prelungă, avea ochii mari și negri, arzând până la asprime, cu adversarii ca și cu prieenii. De o putere de voință extraordinară, când își propunea ceva, mergea totdeauna până la capăt.

Se spune despre el, că la vârsta de 8 ani, și-a pus în cap să observe, cu ochiul liber, o eclipsă de soare parțială; cu toate îndemnurile ce i se dăduseră, el fixă soarele, cu ochii liberi, vreme îndelungată, adică atât cât dură eclipsa, din care pricină mai multe zile în urmă fu complet orb și tot restul vieții suferi de o slăbire a ochiului stâng.

În cursul unei călătorii în Nordul Ungariei, Petöfi cunoscu la un bal pe fiica unui administrator al moșiiilor contelui Karolyi. Tânăra, anume Julia de Szendrey — un temperament exaltat și romantic — îi făcu o impresiune puternică. El o iubi cu o pasiune care era cu atât mai mare cu cât părinții fetei se opuneau la căsătorie.

Versurile pe cari Petöfi le închină amorului său făcură pe față să înțeleagă că sentimentul poetului nu e în nici un caz ceva trecător. Ea veni și se alătură poetului, a cărui liră se îmbogăți cu un sentiment nou și necunoscut până atunci: fericirea.

Bucățile pe cari le scrisese atunci sunt printre cele mai frumoase ale literaturii ungare.

Temperamentul său îl făcu să studieze de data aceasta metodic și amănunțit, istoria revoluțiunii franceze, care-l pasiona. Prevăzând evenimentele cari aveau să agită Europa, el căuta să se apropie cât mai deplin de spiritele marelui revoluții.

Revoluția în Ungaria se dezlănțui și Petöfi scrisese în primele zile, acel „Sus Maghiarii!!”, care o un fel de Marseilleză. Versurile lui sunt tipărite — fără permisiunea autorităților — în mii de exemplare și sunt în

toate gurile și poetul ei e idolul națiunii întreg.

Viena se văzu nevoită să acorde Constituția. Noile drepturi acordate nu-l satisfăcuseră însă pe Petöfi, care ar fi avut o revoluție tot așa de radicală ca și cea din 1789 în Franța, și care, părăsit de adepți, rămase singur cu versurile sale de libertate absolută și de fericire obștească.

Din fericire pentru el, revoluția se transformă în lupta pentru independență națională.

Armata maghiară fiind atacată de forțele covârșitoare austro-ruse, poetul își părăsi soția și copilul abia născut, și porni la luptă. În ziua de 31 Iulie 1849, la Sighisoara, Petöfi muri ca un erou având să țină piept la 16.000 ruși cu 2.400 honvezi. Corpul lui fu aruncat, împreună cu ale celorlalți căzuți, în groapa comună, împlinindu-se astfel dorința și presimțirea pe care totdeauna le avusesse poetul luptător.

Deși nu aparține niciunei școli, Petöfi este un mare romantic prin temperament, prin nestatornicia și prin arzătoarea sa imaginație și prin întreaga-i concepție literară, politică și socială.

În orice caz, el e un prodigios poet liric, cel mai mare al literaturii ungare și unul din cei mai de seamă a literaturii mondiale.

VETRE ȘI ALTARE

REGINELE PE CARE LE-AM CUNOSCUȚ REGINA MARIA A JUGOSLAVIEI

Mijlocia fiică a României, gingașe, simpatică și iubitoare de sporturi, azi regină a Sârbilor, Croaților și Slovenilor, aflându-se în București tocmai la un an după logodnă, amintindu-și, se vede, de poezia „Inșiră-te Mărgărite” publicată în Universul Literar și închinată Domniței și M. S. Regelui Alexandru, cu acea ocazie, mi-a făcut distincția onoare să mă primească în audiență la Bobotează.

Era, în acea zi, un viscol grozav și zăpada pusă pe cărări până la genunchi. Viscolul mă albise; fulgii de nea cădeau din văzduh deși de nici că mai puteai vedea înaintea ochilor, crivățul șuera mai tare ca haiducii codrilor și în loc mă'nvârtea ca pe o frunză căzută din tufani seculari ai Carpaților

Ceasul fixat s'apropia, distanța făcîndu-mă să mă îndrept spre Cotroceni, cine s'o poată învinge, gândeam eu, când scuturam de pe mine ninsoarea și o călcam sub picior crezând poate că așa voi izbândi ceva, dar troianul creștea, creștea și la răspântii ca și mine triști se grămădiseră corbii pustiului...

Pe când stam așa la răspântii fără nici o nădejde și cu grija că -- la

timp — n'o s'ajung înaintea luminatei fețe a domniței, trecu pe lângă mine un preot. Cât voi fi stat așa pe cărare nu știu, că nuanța vremii o pierdusem.

Preotul ținea în mâini un mănuchiș de busuioc și se ducea la biserică la sfîntirea apei. El mă'ntrebă dacă nu mergeam într'acolo și eu. Ce să-i răspund?

Ce se țesea în mintea mea și ce vrea prelatul dela mine atunci...

Aflând dela cucernicul părinte că era doar ora zece și jumătate, îmi mai veni puțin suflet. Mai e timp, mai

na soartei. Pe alicia care începe delapod și duce spre Cotroceni nimeni, nici țipenie de om. Copacii, învelți până sus în promoroacă, semănau a mirese fecioare gata de cununie.

"Ce frumos e pământul și ce puțin îl locuim noi fără măcar să știm a profita de viață! Cu aceste gânduri în minte înaintai repede'n curtea palatului Cotroceni, urcai scara mănăstirii și intrând în lăuntru îngenunchiai pe mormântul principelui Mircea. Scumpă jertfă a unei ilustre mame adusă aici în vremuri de sbucium pentru întregirea neamului, odihnește'n

M. S. Regina Marioara a Jugoslaviei

sunt trăsuri la București, gândeam eu. Orice minut ce trecea mi dă fiori și totuși stam locului fără să fiu în stare a lua vr'o hotărâre.

Zăpada cădea mereu, drumeții se răriseră. Crivățul învârtea fulgii de zăpadă în spirală înălțându-i până la nouri.

Instinctiv o pornii la drum urmând Bulevardul M. Ghika, strada dr. Felix, Berzii, Fraemasoni și așa nici nu știu când, mă trezii pe podul de peste Dâmbovița. Sloii de ghiată se rostogoleau, duși de curentul apei, întocmai ca oamenii învârțiți de mă-

pace. Tu poate vei fi mai fericit acolo!...

Când am intrat în sala de audiențe simpatică d-șoară de onoare Cantemir îmi zise: M. S. Regina Jugoslaviei e bolnavă, dar în loc de o regină, te va primi două regine. Vino, amândouă sunt sus și te așteaptă.

Suirăm mai multe scări, trecurăm prin mai multe săli și în fața primei uși, care mi-se deschise, dădui de frumoasa și maiestoașă regină Maria, care mi zise după ce o salutai și fi multămii de frumoasa surpriză ce mi făcuse d'a veni înaintea mea:

— Dar pe regina Yugoslaviei, la care ai cerut audiență, nu vrei să o vezi?

Intr'un divan simplu, acoperită cu o învelitoare trandafirie, sta gingașa regină, albă, plâpândă și delicată ca petala crinului. Chipul senin ca o zi de primăvară, era încadrat între bucle plăvițe ca mătasea porumbului surâsul îi era ca de copil care se deșteaptă din visuri fericite, când îi zisei:

— Sunteți bolnavă, mă iertați Domniță frumoasă că, fermecată de ilustra d-voastră mamă, care întâmpină așa de amical pe cea mai umilă dintre scriitoare, nici nu observasem că sunteți aici.

— Sunt cam răcită și rămânând puțin printre ai mei, n'am voit să nu te primesc ș'asa cum pot, fie măcar și'n pat.

Bunătatea și dragălașia celor două regine mă uimise ca și frumusețea și frăgezimea chipurilor lor.

— Care-e regina mamă și care regina tânără a Yugoslaviei și la care am venit eu, ca să aflu câteceva din noua sa patrie?, zisei eu. M. L. râseră.

— Eu sunt fata, răspuse ilustra bolnăvicioasă și pe mine mă cheamă tot Maria, ca pe dânsa, adause tânără regină a Yugoslaviei, arătând pe regina României, dar ca a făcut atâtea lucruri frumoase pe când eu... n'am făcut nimic și sunt atâtea de făcut ș'acolo în noua mea patrie. Pe când vorbea astfel fața i se umpluse de raze; iar iubita noastră suverană s'arătă satisfăcută.

— Ce fericită a fost și este România că are așa regină care singură a știut prin farmecul graiului, prin munca desfășurată pentru popor, să-și câștige atâtea mare simpatie. Maiestatea voastră trebuie să fie încântată că are așa frumos model. S'aveți răbdare; la vârsta asta și ilustra voastră mamă, poate că încă mai gândea la păpuși; iar când a fost la jertfe și la sacrificii, cine le-a mai înțeles și le-a săvârșit mai frumos ca dânsa, d'aceia poartă azi pe frunte coroana de scriitoare și de regină scumpă a unui neam de eroi. Toți o iubim pentru darurile ei.

În acest moment, regina mamă se ridică de pe colțul sofalei, să duse și mi-aduse două fotografii ale sale dela încoronare. Rămânând singure îi spusese că cunosc multe orașe și mulți oameni din Yugoslavia și doresc a ști ce iubește acolo mai mult M. S.

— Oamenii sunt frumoși, da, uite cum e d-na Dova Dungskey îmi zise M. S. Regina, arătând dama sa de onoare. Țara este foarte mare, bogată și încântătoare, dar: *Eu sunt Româncă*. Gata, gata s'o iau de gât s'o sărut pentru acest sublim răspuns și încă dat mie pe românește.

Îi sărutam mâna, când intra regina Maria, care fu satisfăcută de cele ce află dela mine.

La o propunere ce i făcui în cari in-

tra când Timocul, când Torontalul, M. S. îmi răspuse:

— Să mă gândesc.

— Bună vorba, Domniță: *Respice fine*, e proverbul latin. Orice faci, cu minte să faci și să cauți la urmări, zice cine scrie; iar dacă aș sta să vorbesc cum vorbea Hamlet Ofeliei ași adăuga: de-i fi albă ca zăpada, ori ca petala crinului, bârfitorii tot au ce vorbi.

Fu Domniță mândră și frumoasă ține-ți drumul înaintea, imitează pe Regele Ferdinand care zice: *Mai presus ca orice datorie și pe regina Maria care zice: Mai presus ca orice munece*.

M. S. Regina Maria, aflând că am venit pe jos, în bunătatea Sa nemărginită, a voit a-mi pune la dispoziție o sanie; eu am răspuns: ca să văd o regină am venit dela palatul Principelui Carol, până aici, pe jos, având onoarea să fiu primită, în mod așa de călduros de două regine simpatice pot să măntorc tot cum am venit.

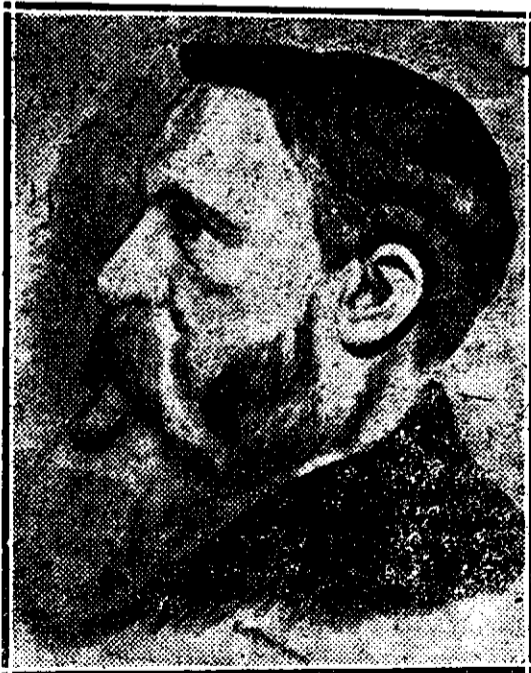
Și am făcut bine, că în cele două grădini ale palatului și grădina botanică, am putut iar auzi concertul păsărelelor vedea iar secularii copaci îmbrăcați de sus până jos, și stând ca miresele eterne ale sublimei naturi cea ce nu aș fi putut vedea și înțelege bine din trăsură.

Smare

Un proslăvitor al muncii

Sculptorul belgian: Constantin Meunier

Multă vreme arta sub toate formele ei a socotit că singurul ei scop este de a reda frumosul clasic, așa cum el era conceput de arta antică și a Renașterii. Dar mai ales sculptura se mărginea a reda numai acest frumos și din cauza această sculptură până acum câte-va decenii nesocotea frumosul obicinuit, frumosul vieții, frumosul universului și al omului, pentru care un pot exista forme definite pentru totdeauna. Numai de câți-va zeci de ani arta și îndreaptă privirile și la frumosul sub toate aspectele vieții și numai de câți-va zeci de ani avem opere de artă în toate domeniile care cuprind viața reală, viața în toate zilele, care și ea este plină de frumusețe.

Constantin Meunier

Unul din revoluționari, cari au rupt cu clasicismul artei de ieri a fost și va rămâne pictorul și sculptorul Constantin Meunier. Revoluția pe care a făcut-o acest geniu belgian în artă nu este mai puțin însemnată de cum este istoria vieții lui; de aceea nu se poate vorbi de opera lui artistică fără a nu se vorbi de viața lui, ele se împreună așa de strâns, așa de puternic

în cât formează un întreg indisolubil.

Constantin Meunier s'a născut la 12 Aprilie 1831 în apropiere de Bruxelles. Părinții lui sunt oameni modesti. Tatăl a fost funcționar la vamă, mama, se ocupa cu gospodăria, surorile lucrau ca vânzătoare în magazine de modă; într'un cuvânt una din acele multe și nenumărate familii de oameni care și câștigă cu greu pâinea. Constantin Meunier a crescut bolnăvicios și visător. Din copilărie s'a obicinuit cu nevoa și a priceput ce înseamnă suferința și mizeria... Realitatea în jurul lui era severă. Nici surâsul vesel al oamenilor trăiți în plină libertate a naturii, nici câmpurile auri cu grâne, nici pădurile verzi cu umbrele lor negre nu l'au înconjurat în copilărie. În jurul lui a fost orașul...

Deasupra lui a atârnat zgomotul muncii din fabrici. În jurul casei lor erau numai uzine și fabrici. Dimineața s'auzea țipătul lor desperat care chema pe lucrători la muncă. Și șiruri de lucrători se îndreptau prin stradele întortochiate ale orașului la chemarea țipătului mașinelor. Oamenii aceștia se închideau tot timpul zilei în clădiri enorme, cu coșuri care sfidau înălțimile cerului. Acolo, se mișcau mii și mii de oameni sub povara unei munci istovitoare, în zgomotul roților și plescăitura cuielelor și în căldura ucigătoare a cuptoarelor.

Această atmosferă a muncii fizice și obositoare s'a restrâns de timpuriu în sufletul lui Meunier și a deșteptat în el poezia neantului muncii, căreia artistul i'a dat tot sufletul. Observând freacăta vieții care l'înconjura și adâncindu-se în tainele creației, el, fără să-și dea seama, inconștient, a priceput frumusețea plastică a muncii haotice. Și mâinile sale s'au întins spre lutul moale, pentru ca să redea în forme neperitoare, forme concepute în momente de inspirație.

FLUTURELE

După LAMARTINE

*Nascut în primăvară, când frunza-i oflilită
El moare: iar acum plutește în zefir
Și legat de-o floare abia imbobocită
Se imbată de lumină de-azur și trandafiri
Aripa-și netezește cu-atâta măestrie
Sburind ușor ca fulgerul spre bo'ța cea senină,
Căci pentru el deslănit așa a fost să fie.
Ca o dorință vagă, dar nerealizată
S'abate peste toate, nu cere nici odată,
Iar voluptat itea-și cată sub bolta adorată.*

N. Gr. Patriciu

Multă influență a avut asupra lui Meunier prietenia artistului Charles de Grous, care certat cu clasicismul artei, vedea tot frumosul în suferința și nevoia lumii care îl înconjură. Dar Meunier de și imitează pe Grous în pictură nu merge mai departe de veacul său. Și i-au trebuit mulți ani pentru ca să găsească adevărata lui chemare și pentru ca să devie poetul vieții așa cum îl cunoșteam acum.

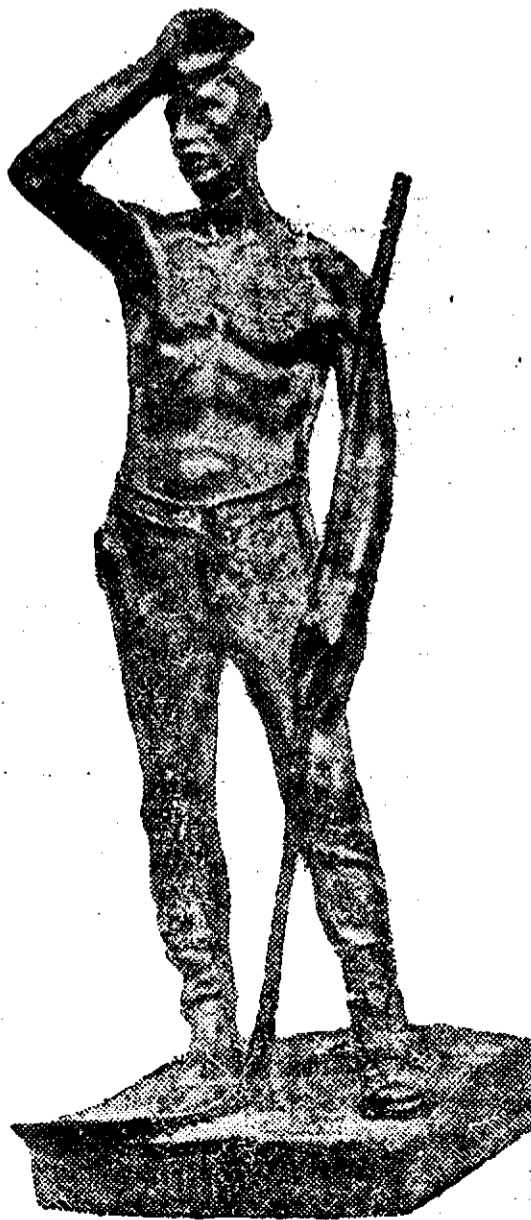
Abia la vârsta de 50 de ani el reușește să-și creeze o personalitate proprie. Lăsând pictura, el se apucă de sculptură și stabilit la Louvain în centrul lumii muncitoare el lucrează neântrerupt. Figuri noi, cu totul deosebite de sculpturile de până atunci es una după alta și aduc omenirii o nouă artă.

Dar cea ce este curios este faptul că de și Meunier și alege subiectele sale de sculptură din lumea muncitoare, atât de puțin, până la el, întrebuințate ca model de frumusețe, el reușește să dea lucrărilor sale același frumos clasic care este și în arta clasililor. Operile lui Meunier sunt înrudite cu ale celor mai mari sculptori ai trecutului de și sunt așa de deosebite prin conținut. Și aceasta se explică ușor, de oare-ce toată seriozitatea formulei: *artă pentru artă* reiese din esența eternă estetică a operilor de artă, independent de ce fel de scopuri și de gânduri a fost stăpânit autorul, care le-a creat; independent de cutare sau de alte influențe pe cari ei le-au putut avea asupra generației lor. *Artă pentru artă* este artă pentru frumos, arta ca rugăminte către creațiunea sfântă și în veci neatinsă, arta ca darul cel mai scump și care rămâne și după încetarea vieții. Bronzurile lui Meunier au fost dovada acestei formule a *artei pentru artă*.

Meunier este un estot. El nu face altceva decât exprimă: scopul artei lui este expresiunea prin ea însăși. El este mai presus de toate artist. El nu este tendenționist, de și el vrea să puie o moralitate în arta lui, o tendință socială. Dar privind operele lui nu simți nici o tendință. De și el se pare că a vrut să spună creând: *Priviți, eu exprim cea ce gândesc despre viață și oameni, operele lui par'că*

spun: „Priviți eu slăvesc viața; eu am dat sufletul meu expresiei, turnată în-bronz, pentru-ca să o fac eternă și eu sunt cu atât mai drept, decât alții cari neagă iluzia în numele dreptății, pentru că dreptatea mea, — este iluzia artei mele, și eu sunt poet.

Sculptura lui Meunier este lirică și în acelaș timp o epopee. În sculptura lui veți găsi subiectivismul fin, fruct al multor ani de dibuiri și încercări, unit cu forma liniștită și limpede a unei epopei. În toate trăsăturile, în toate conturile creațiilor lui se simte ritmul acela plastic, ritmul generalisator al mișcărilor și formelor. Dar ce bine se simte în această armonie liniștită, tot freământul de suferință și durere.

Const. Meunier : Junie

Și tocmai în această dualitate este toată mărimea geniului lui Meunier. Pe de o parte, el este un plastic, îndrăgostit de formă ca și artiști antici ai Eladei, dar în același timp el

Const. Meunier : Sămănătorul

este și mistic și simbolist, și ca nimeni el exprimă sufletul omenesc. El a studiat în cele mai mici amănunte mișcările fiecărui mușchi și știe dependența fiecărui din aceste amănunte nu numai de mișcarea dată, dar de tot caracterul întregii adoptabilități a organismului muscular în cutare sau alt exercițiu. Iată de ce lucrătorii lui pe jumătate goi și îndeplinind o muncă obicinuită se pare că îndeplinesc o slujbă sfântă. Iată de ce lucrătorii lui din uzine și ateliere ne apar ca eroii legendari din mitologia greacă, căci ei deopotrivă ne amintesc toată plasticitatea armonioasă a ființei omenesti.

Meunier s'a arătat în sculptura lui să fie în acelaș timp și păgânul, care s'a înapoiat la vechea adorație a frumuseței în sine și creștinul misticul vremurilor noastre care a găsit noi ritmuri de idealizare a vieții, a vieții celei mai grele, a lumii muncitoare.

Pentru ca să ajungă la această perfecțiune Meunier a trebuit mult să muncească, dar a reușit să învingă toate obstacolele și între cele mai mari pe acela de a nu fi fost încurajat de nimeni, căci arta lui era așa de revoluționară încât foarte puțini înțelegeau noul pe care îl aducea omenirii.

Recunoscut în ultimul timp, salutat și iubit, admirat și cinstit Meunier a continuat opera lui care astăzi înfrumusețează multe din orașele patriei sale.

Rugat să împodobească o terasă a grădinei botanice din Bruxelles, el sculptează două figuri enorme „Semănătorul” și „Iunie”. Aceste două figuri sunt poate cele mai bune. Una din ele, *Semănătorul*, este numai mișcare și ritm; el merge cu un pas larg și măsurat, cu capul sus ridicat și la fiecare asvârțitură de semințe se dă înapoi. Cea de a doua *Iunie*,

A apărut simbolul! Și ni se pare că am auzit acordul liniștit și hotărâtor, în care răsună glasul unei simfonii întregi.

Arta lui Meunier, — este o epopee lirică a muncii.

În țara noastră care este așa de apropiată de acea în care s'a născut, a trăit și produs Meunier, și cu care nu odată suntem așa uniți mai mult în ironie, când ni se spune că suntem *Belgia Orientului*, numele și arta lui Meunier ar trebui să fie mai mult popularizate. Ele sunt evocatoare a energiei, după cum sunt proslăvitoare

Const. Meunier: Adăpatul calului

reprezintă un lucrător obosit de cosit și care își șterge cu mâna musculoasă fruntea îmbrobonată de sudoare.

Imaginație admirabilă și execuție ideală! În fața privitorului un semănător simplu și un lucrător obosit după o muncă grea de cosit și totuși în același timp vezi în ei ceva mai mult decât doi țărani lucrători, — vezi mii de generații care merg cu un pas măsurat și larg, de-a lungul brazdelor de pământ și cer dela pământ și dela cer „daruri nesfârșite” pentru milioanele de vieți care și-au plătit dreptul la viață prin sângele și sudoarea lor“.

a muncii și sugerație de voință și credință în mai bine, atâtea lucruri cari ne lipsesc și spre care ar trebui să tindem.

Iată de ce am ținut să vorbim de un poet al muncii într'un ziar ca *Universul Literar* care pătrunde în lumea atâtor cari muncesc din greu și nu știu că și munca lor este demnă de geniul unui artist care a găsit în gesturile lor atâta frumos și atâta artă încât a putut să le facă neperitoare în bronzul și marmora eternă.

Leandru

IDEAL

Lumina 'ndepărtată, ivită printre stele,
Ce mi-ai aprins în suflet atâția dulci fiori,
Dece nu vii în cale-mi, când gândurile mele
Te cheamă dintre astre încet să te cobori!

Spre tine totdeauna mi-am îndreptat privirea
Și n' ai visat mex himerie te-am așteptat cu dor
Din raza ta divină s'a 'nfrîpat iubirea
Ce ti se 'nchină fie în cântec rugător,...

Tu vei veni adăptă cu umbrele 'nserării,
Cu ultimele roze ce-or plânge 'n asfințit,
Tu vei veni senină pe vaturile mării
Spre fărnel alb, pe care palate ti-am zidit!

Ca pe o mireasă blândă, înflorată marea,
Te-o duce tot 'nalate pe mișcătoru-i larg;
Cu dăioșii de mamă, și-o depăna cărarea
Și raze violete s'or sînge pe catarg

Din țara fără nume, tu vei veni curată
Și albă ca o floare-așa cum te-am visat,
Ca lebăda ușoară, pe marea 'nsângerată
Pluți-vei către fărnel spre care ai plecat

Se va deschide poarta mărețelor palate,
Când tu, regină mândră, te vei opri în prag,
Vor suspina ecouri de cântui fermecate
Și luna printre nouri te va privi cu arag.

Ion Udriște Olt

Ce se juca la teatru

În anii 1867—1868

Credem interesant pentru cititorii noștri să le dăm câte-va din titlurile pieselor de teatru ce se așiseau acum o jumătate de veac și mai bine pe străzile Bucureștilor.

„Tăerea Pruncilor”, — „Răsvan Vodă”. — „Nebuna de Amor”, — „Comediana”, — „Domnița Rozanda”, — „Hoția sau Ochiul lui Dumnezeu”, — „Lucreția Borgia”, — „Prăpăștiile Bucureștiului”, — „Columb sau descoperirea Americii”, — „Dalila”, — „Vornicul Bucioak”, — „Babul Slugilor”, — „Amorul Secret”, — „Leul Inamorat”, — „Caterina Hovard”, — „Cine vrea poate”, — „Nison sau Lăptărița și Marchisa”, — „Barbu Lăutaru”, — „Fata Pândarului”, — „Peatra din Casă”, — „Ce aduce anul n'aduce ceasul”, — „Uite-te da nu te atinge”, — „Mihai Vodă după bătălia dela Călugăreni”, — „Intimi”, „Lipitorile satelor în Moldova”, — „Moștenitorii sau testamentul lui Cezar Girodot”, — „Cucoana Chirița la Iași”, „Amoru de I-nimă, (Amoru de Spirit) și Amoru de Dobitoc”, — etc., etc., drame, comedii, tragedii, — cele mai multe cu muzică.

Autorii acelor vremuri aveau pre-dilecție, cum s'a văzut, — pentru titlurile lungi și de senzație. Multe din piesele de teatru erau traduse din franceză. Hașdeu, Ureche, Alexandri, scriau repertoriul românesc. M. Millo, Pascaly, Bălănescu, Velescu, Gestian Felbariand, I. Christescu erau actorii favoriți ai publicului bucureștean de atunci.

Orchestra dirijată de Flechtenmaher cânta și între acte.

Insemnările unui trecător

Telefonul.

Francezii au expresie politicoasă : „Comparaison n'est pas raison“.

Iertați-mă, dar eu nu pot împărtăși sensul acestei expresii, care ar justifica mai mult o teorie economică oarecare, „prin noi înșine — de pildă — Adică: să nu compari cu cei aiurea, situația dela tine, ci să te mulțumești cu ce ai.

Eu voi face însă o comparație.

Citesc telegramele din străinătate. Și urmăresc, aștept mai ales pe acelea, cari aduc vești asupra telefoniei fără fir din Anglia. Acolo, prin telefon se transmite muzică, — muzică de operă și de concerte. Vocea acolo sboară articulată în tonuri artistice, vioara, pianul își împrăstie la distanțe enorme, înălțătoarea de emoții, muzică. Acolo, în Anglia, prin telefon se apropie distanța.

Și mă gândesc la noi. Telefonul nostru. Telefoanele noastre! Ce funcționare defectoasă! Ce sugrumări de voci, ce urlete hidoase, ce așteptări îngrozitoare, ce de gemete și de protestări!

Dece oare diferența asta între telefonul din Anglia și nenorocirea telefonică din România?

Sunt duduiele telefoniste de vină, ori e inferior materialul telefonic? Ori, și unele și celalt?

Dar gândiți-vă și d-voastră, oftând la admirabilul telefon din Anglia!

Surâsul.

Lafcadio Hearn e un scriitor englez, îndrăgostit de literatura ciudată, stranie, neștiută, necăutată: budistă, persană, kurdă, etc.

Câteva din volumele lui de povești și călătorii sunt traduse în franțuzește. Le-am citit cu nesațiu. Împărtășesc azi observațiile lui Hearn asupra „surâsului japonez“.

În Japonia se învață surâsul, cum se învață salutul.

E o datorie socială să surâzi, dând aparența fericirii.

Surâsul fără silinți în clipele cele mai patetice, ori cele mai brutale e în viața japoneză, o formă de curaj, care duce respectul față de semen așa de departe, încât își înăbușe sieși orice durere.

Iar la noi...

La noi, se crede, că morga, gravitatea, severitatea sunt înalte calități morale, că surâsul e semn de juvenilitate și lipsă de griji.

Dar mă gândesc: oferind altuia înfățișări bucuroase, nu ajuti la izbucnirea în jurul tău a unor gânduri bune?

Bart.

Romanță în April

Va înflori iar liliacul în spuma albă de petale,
Caișii vor purta pe umeri kernina albă de zăpadă,
Mușcatele vor râde 'n glaștră în geamul spart dela mansardă
Și suftetul privind spre soare psalmodia-va osană'e

Și pe balconul tău — labit-o — glicinele și chiparoșii
Va ține-ți iar balustrada pe care tu vei sta visând
Te vor înconjura de viaj' atâtea doruri 'naripând
Petale roșii, carminate, ca buzele tale de roșii

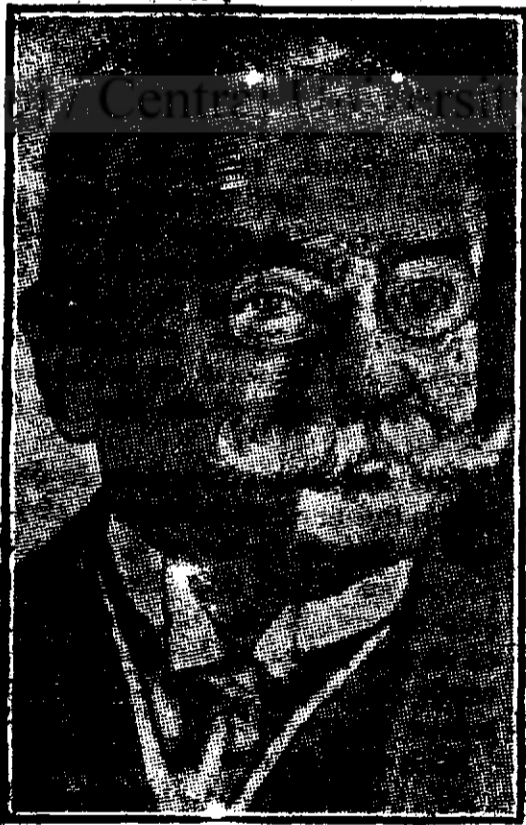
Și eu voi lua din nou chitara din colțul împăiejenit
Voi trece iar pe sub balconul cu împadobite balustrade,
Pe care sta-vei rezemată cu visu'n stele rătăcit,
Voi suspina iubirea tainic în ritm, ușor de serenadă.

Petre Antonescu

Th. Delcassé

Delcassé, fostul ministru de externe francez, a murit zilele trecute, subit, din cauza unei embolii. Pe când eșea dela o serbare dată la episcopia din Nissa, s'a simțit rău. Așezându-se pe o bancă în grădina episcopiei, a încetat din viață fără să fie observat de nimeni. Abia târziu, noaptea cadavrul său a fost descoperit.

Th. Delcassé a fost unul dintre cei mai aprigi luptători politici ai Franței și unul dintre preparatorii neobosiți ai izbândeii finale franceze.

Stéphane Lauzanne, a primit acum câte-va săptămâni o scrisoare de la ilustrul defunct care prin emoționantul cuprins devine un adevărat testament politic al marelui patriot. Iată textul acestei scrisori:

„Prietene, așa fi fost fericit să stau de vorbă cu d-ta. Franța nu se poate lipsi nici de siguranța ei nici de despăgubiri. Rinul însămnă siguranța ei. Provinciile de pe malul stâng, prin contribuția lor anuală de trei sau patru miliarde la bugetul național, este ridicarea sigură a ruinelor noastre.

E de regretat că nu s'a făcut din aceasta o condiție a armistițiului.

Soluția de salvare mai poate fi ob-

ținută. Dar nu trebuie să așteptăm ca forța să-și fi schimbat tabăra.

„Dacă siguranța noastră e pe Rin, viitorul nostru este în Africa. Domeniul nostru african este destul de vast spre a îndestula, secole întregi, activitatea noastră.

Peste tot aiurea, risipe de forțe, distrugere de forțe“.

Rinul și Africa iată opera lui Delcassé! El a dat Franței accesul la Rin și un imperiu în Africa. Dacă ar fi să-i aducă adevăratul omagiu pe care îi merită, ar trebui să-i se ridice două statui: una la Fez, alta la Strasburg.

DUMNEZEU ȘI COPILUL ÎNTELEPT

— Poveșire de contele Leon Tolstol —

Intr'o țară îndepărtată, trăia odată un împărat, care cu cât îmbătrânea, cu atât simțea mai mare mâhnire în suflet.

— În viața mea, zicea adesea el, am gustat și am văzut tot ce este îngăduit omului să guste și să vadă. Ceva însă în toată viața mea n'am văzut, adică pe Dumnezeu. Și vreau numai decât să-l văd.

Și împăratul dădu atunci poruncă mare boierilor, sfetnicilor și preoților săi:

— Dacă nu-mi veți arăta pe Dumnezeu, am să vă pun pe toți la închisoare, și am să vă pedepsesc strașnic!

Și le dădu un soroc de trei zile. Imediat la curtea împărătească se stinse veselia. Curtenii umblau de ici-colo cu capetele plecate așteptându-și groaznicul sfârșit.

În ziua sorocului hotărât, toți boierii, fetnicii și preoții au fost chemați înaintea împăratului. Ei păstrau o tăcere adâncă, iar împăratul tocmai se pregătea să răstoarne osânda înfricoșătoare, de a-i omorâ.

În clipa aceasta însă tocmai un copil de păstor păși în fața împăratului și îi zise:

— Dă-mi voie, Măria Ta, să-ți împlinesc eu dorința!

— Bine, răspunse împăratul. Dar bagă de seamă că ți-e capul în joc...

Citiți ziarul
Ziarul Călătorilor și
al Științelor populare
Care apare în fiecare Marti

Și copilul de păstor luă de mână pe împărat și-l duse într-o piață mare. Aci, copilul credincios, arătă împăratului soarele strălucitor, zicându-i: „Privește în sus!”.

Împăratul vru să ridice capul ca să arunce o privire spre soare, dar razele orbitoare îi pricinuiră durere în ochi și-l siliră să plece capul și să închidă ochii.

— Ce-ți trăznește prin minte, băete, zise dânsul către păstor, nu cumva vrei să orbesc?

În acel moment copilul de păstor zise:

— Vezi, Stăpâne? Și Soarele e numai o mică rază a măririi lui Dumnezeu, un colțișor neînsemnat al împărăției lui Dumnezeu. Atunci cum ceri tu ca să vezi pe însuși Dumnezeu cu ochii tăi slăbiți și înălăcrâmați? Caută deci de-a vedea pe Dumnezeu cu ochi sufletului tău!

Aceasta plăcu împăratului care grăi astfel către copilul de păstor:

— Văd că ai o minte luminată și un suflet înălțat. Mai răspunde deci la următoarea întrebare: „Ce a fost înainte de a fi Dumnezeu?”.

Micul păstor stătu pe gânduri o clipă, apoi vorbi:

— Stăpâne, nu te supăra, dar te rog să numeri....

Împăratul începu să numere: Una, două, trei...

— Nu, nu, îl întrerupse păstorul. Nu numeri bine. Incepe înainte de unu.

— Cum asta? Nu știi că înainte de unu nu este nimic?

— Înțeleaptă vorbă ai rostit, stăpâne, zise micul păstor. Nici înainte de Dumnezeu n'a fost nimic.

Aceasta plăcu și mai mult împăratului, care grăi iar către păstor:

— Am să-ți fac un dar împărătesc dacă o să-mi mai răspunzi la o întrebare: „Ce face Dumnezeu?”.

Iar micul și înțeleptul păstor răspunse:

— Bine, am să răspund și la întrebarea aceasta, dar împlinește-mi întâi o rugăciune. Schimbă cu mine hainele tale.

Și împăratul își scoase hainele împărătești și le dădu păstorului, iar el însuși se îmbracă cu hainele păstorului.

Au mers la Palat. Păstorul se urcă pe tron, luă sceptrul în mână și arătând spre împăratul îmbrăcat ca păstor care stătea la picioarele tronului, glăsui astfel:

— Iată ce face Dumnezeu: Pe unii îi ridică pe tron, iar pe alții îi gonește de pe tron...

Zicând astfel se îmbracă iarăși cu hainele lui de păstor.

Împăratul rămase multă vreme pe gânduri, apoi zise, înseninat:

— Da, acum văd pe Dumnezeu!

Trad. de Vasile D. Bradu

Mosorul misterios

de J. M. Grujan

Un prinț mic într-o zi fu certat aspru de profesorul său. Seara, se gândea că ce nenorocire mare, e săfii copil, pentrucă trebuie să ascuți de toți Voia să devină om.

Plângând copilul adormi. A doua zi deșteptându-se găsi lângă el un mosor de mătăasă, care strălucea în razele aurorii. Surprins, alergă plin de bucurie, când mosorul, cu o voce înceată, murmură:

„Ia seama copile, ia seama. Firul care este învârtit în jurul meu, reprezintă zilele vieții tale. Vezi tu că pe măsură ce clipele trec, firul meu se deapănă. Eri doreai ca să treacă viața cât mai repede; eu îți dau posibilitatea. Dar bagă bine de seamă, că mâna ta care poate desfășura într-o clipă, tot firul meu, nu poate depăna din nou nici un singur capăt.

Micul prinț privea mosorul fără a îndrăsni să-l atingă. Pe urmă îndrăsni și trase un capăt mic de ață, numai atâta cât să treacă o zi și el se văzu în pat gata să adoarmă: a trecut numai o zi, gândi el, nu e nimic, vreau să fiu om mare.

Apucând mosorul, se apucă să tragă de fir și se văzu om cu mustați și barbă. Era vesel; consilieri și curtezani stau în jurul său și îi vorbeau de treburile statului.

A fost una din zilele cele mai frumoase ale lui. Pe urmă vroi să se vadă căsătorit, cu copii... și iată că se văzu tată. În fine, nerăbdător să-și vadă copii mari, trase din nou firul mosorului și anii săi trecură ca duși de un vârtej. După fiecare dorință împlinită se naștea alta nouă, mai arzătoare și mosorul se învrătea între degetele sale și din nou firul se deșira.

Dar, sosi o zi, ultimul capăt de fir, că lemnul aurit al bobinței se zări deodată. Regele fu surprins și îngrozit privea cu teamă cum firul se desfășura singur, încet. Ce n'ar fi dat el ca să poată depăna din nou un singur capăt de ață pe mosorul pe care îl privea cu tristețe!

Mica voce se auzi din nou.

„O prințule! zilele trecute nu se

mai reântorc. Tu ți-ai trecut viața fără nicio bucurie. Ți-a părut goală din cauză că nu ai umplut-o cu fapte bune; ți s'a părut nefericită din cauză că nu ai întrebuințat-o spre folosul altora. Nerăbdarea ta, în fond, e din cauză că nu ți-au plăcut ocupațiile zilnice, viața înceată cu toate bucuriile și neajunsurile ei. Deaceia nu ești fericit, pentrucă nu meriți să fii”.

Traducere de
D. Diaconescu-Dăești

ECOURI

Un roman de Sarah Bernhardt. — S'a vorbit mult zilele trecute de celebra tragediană franceză din cauza îmbolnăvirii ei. Presa și tot intelectualul francez așteaptă cu nerăbdare apariția romanului „Beau sosie”, despre care se spune de pe acum mult bine.

Plagiatul lui Maurice Rostand. — Pierre Frondaie, cunoscutul dramaturg acuză printr-o scrisoare deschisă pe Maurice Rostand, că s-a inspirat dintr-o piesă a sa „Lys noir” pentru a scrie „La gloire” și din romanul său „Tu seras roi” pentru a scrie „Le Phénix”. Maurice Rostand declară că n'a citit operele lui Pierre Frondaie și că între operele sale poetice și cele ale acuzatorului nu exista nici un punct de contract. Care va fi sfârșitul? Un plagiaț sau o calomnie?

Carpentier—Sihi. — În curând va avea loc un match de box între Carpentier și Battling Sihi. Acesta va fi un match de revanșă. Produsul rețetei acestui de-al doilea match va fi destinat laboratoarelor științifice franceze. Până atunci Siki rămâne campionul lumii „poids mi-lourds”.

Maria Amaru

ABONAMENTE LA Universul Literar

se fac pe un an întreg
60 lei în țară și
120 lei în străinătate

La administrația ziarului nostru se află de vânzare următoarele interesante cărți:

Impresiuni și păreri personale din timpul războiului României 1916-1918
(2 volume de peste 1300 pagini) pe hârtie de tipar de V. Th. Căncicov, fost deputat. Prețul 60 lei ambele volume.

Noptile Albe (roman) Lei 2.50

Misteriile din Palatul Țarilor (roman) „ 8. —

Povestea unei inimi „ 7. —

Almanahul ziarului „Universul” pe anul 1922 „ 7. —

„ 1923 „ 12. —

Regina Bucătăriei „ 10. —

Memoriile Regelui Carol I. (17 volume) „ 17. —

Prețurile de mai sus sunt scoțite loco la Administrația noastră. Comenziile în provincie nu se expediază decât contra cost plus taxa de transport recomandată.

A apărut și se află de vânzare
ALMANAHUL
Ziarului „UNIVERSUL”

al cărui cost este lei 12. La cererile prin
Mandat poștal se va adăuga 4 lei pentru
porto și RECOMANDAT.
Cereți la toți chioșcarii și deșirarii de ziare